

Andrzej Bogucki

140-lecie Sokolstwa Polskiego 1867-2007

Niepodległość i Pamięć 14/2 (26), 355-366

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Andrzej Bogucki
Bydgoszcz

140-lecie Sokolstwa Polskiego 1867-2007

Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” zostało założone 7 lutego 1867 r. przez polskich patriotów we Lwowie. Powstało na wzór „Sokoła” czeskiego, założonego przez Mirosława Tyrza w 1862 r. „Sokół” lwowski rozpoczął swą pracę pielęgnując tradycję narodową, rozwijając ćwiczenia gimnastyczne i szermiercze. Pierwszymi działaczami „Sokoła” byli m.in. Klemens Żukotyński, Ludwik Goltental, Jan Żaplachta-Zapałowicz, Józef Milleret, Jan Dobrzański, Antoni Durski, Żegota Krówczyński i wielu innych. Sokolstwo polskie prężnie się rozwijało – zgodnie z hasłem „w zdrowym ciele zdrowy duch”. Powstały następnie nowe gniazda i związki sokole na ziemiach polskich pod zaborami. Powstały dobrze zorganizowane związki sokolstwa polskiego w Niemczech, USA, Francji oraz w różnych skupiskach polskich na świecie. Rozwijano wszędzie ideę sokoła. Także zasługą sokolstwa jest niepodważalny fakt, że „Sokół” zapoczątkował zorganizowany polski ruch sportowy i harcerski. Sokolstwo aktywnie i czynnie włączyło się do walki o niepodległość Polski w latach 1914-1922.

W 1919 r. powstał Związek Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce, którego prezesami do 1939 r. byli: mec. Bernard Chrzanowski 1919-1923, hrabia Adam Zamoyski 1923-1936, płk dypl. Franciszek Arciszewski 1936-1939. W latach międzywojennych Sokolstwo rozwinęło silnie swoje struktury, prowadząc pracę patriotyczno-wychowawczą oraz sportową, szczególnie rozwijając gimnastykę. W latach okupacji niemieckiej i sowieckiej sokolstwo stanęło do obrony Ojczyzny. Sokoli jako żołnierze walczyli w kampanii wrześniowej 1939 r., w szeregach żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, wśród żołnierzy Polskiego Państwa Podziemnego, szczególnie w ZWZ-AK. Niezliczona liczba sokołów zginęła w obronie Ojczyzny, inni zostali zamordowani w kałach i łagrach.

W latach 1939-1988 sokolstwo polskie w kraju miało zakaz legalnej działalności. Po wojnie komuniści i socjaliści rządzący Polską nie pozwolili na legalizację „Sokoła”. Toteż przez prawie 50 lat sokoli w Polsce działali w konspiracji. Na emigracji znaleźli się niektórzy działacze i przywódcy „Sokoła”. W Wielkiej Brytanii zorganizowało się sokolstwo na czele z prezesem Franciszkiem Arciszewskim. Powstały na emigracji związki i gniazda sokole. Legalna

i nieprzerwana praca i działalność sokoła rozwinęła się w Polish Falcons w USA i Związku Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” we Francji. Istniały bliskie kontakty sokołów w kraju i na emigracji. W Anglii powstały nowe gniazda sokołe, gdzie założono Związek Sokołów Polskich w Wielkiej Brytanii.

Nadszedł listopad 1988 r. Komunistyczne rządy miały się ku końcowi. W dziejach Polski rozpoczął się nowy okres. Sokoli przystąpili w następstwie przemian demokratycznych w Polsce, do rejestracji gniazd sokolich w kraju, oraz swojego związku. Sokolstwo przetrwało lata 1939-1988, chociaż nie posiadało zarejestrowanego swojego Towarzystwa. Zaczęły ożywiać swoją działalność legalną gniazda sokołe. Jako pierwsze w 1989 r. zarejestrowały się gniazda sokołe: 10 stycznia 1989 r. TG „Sokół” Warszawa-Macierz, 28 lutego 1989 r. TG „Sokół” Inowrocław, 14 marca 1989 r. TG „Sokół” Gniewkowo, 22 czerwca 1989 r. TG „Sokół” Bydgoszcz-Macierz, 6 listopada 1989 r. TG „Sokół” Poznań. Były to wszystkie gniazda związkowe powstałe w 1989 r. Sokoli zdecydowali o ujawnieniu i zarejestrowaniu działalności Związku. 18 listopada 1989 r. ZTG „Sokół” w Polsce wznowił działalność. Wybrano tymczasowy komitet założycielski. 21 lutego 1990 r. w Warszawie odbył się Zjazd Założycielski Związku Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce. W zjeździe uczestniczyli przedstawiciele 5 gniazd związkowych. Rejestracja nastąpiła 1 marca 1990 r. Prezesami ZTG „Sokół” w Polsce w latach 1989-2007 byli Zbigniew Okorski (18.11.1989-20.03.1999 r.), Andrzej Bogucki (20.03.1999-10.02.2007 r.). Sokolstwo Polskie 3 Maja 1991 r. niezwykle uroczyście w swoich gniazdach obchodziło 200. Rocznicę Uchwalenia Konstytucji 3 Maja 1791 r. Osiem dni później odbyły się główne uroczystości związkowe 200. Rocznicy Konstytucji na Zamku Królewskim w Warszawie. 9 października 1991 r. w Poznaniu odbył się „Światowy Zjazd Związków Sokołów Polskich” z udziałem Sokolstwa z USA, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Litwy i Polski. Na tym Zjeździe ZTG „Sokół” w Polsce został odznaczony „The Official Falcon Seal”. 9-10 listopada 1991 r. w 105-lecie „Sokoła” w Bydgoszczy zorganizowano w Fordonie „Złot Kościuszkowski” – Złot ZTG „Sokół” w Polsce.

7-8 lutego 1992 r. odbyły się Główne Uroczystości 125-lecia Sokolstwa Polskiego 1867-1992, które miały miejsce na Zamku Królewskim w Warszawie. 16 kwietnia 1992 r. zarząd Związku podjął m.in. uchwały stwierdzające, że Sokolstwo Polskie jest apolityczne i nie jest związane z żadną partią polityczną. ZTG „Sokół” w Polsce jest otwarty dla wszystkich gniazd sokolich.

W latach 1989-2007 ZTG „Sokół” w Polsce nawiązywał do tradycji i ideologii sokolej, stosując hasła Sokolstwa Polskiego. Sokolstwo Polskie zorganizowane w ZTG „Sokół” w Polsce przyjmuje naukę Kościoła katolickiego, jest organizacją wychowawczą, ideową i sportowo-rekreacyjno-turystyczną. Zarazem sokoli są świeckim Zakonem Rycerskim. Zgodnie z ideą sokoła, zawierającą 10 Przykazań Sokolich, Katechizm Sokoli i hasła „w zdrowym ciele zdrowy duch” oraz „Bóg-Honor-Ojczyzna”, praca sokolstwa to harmonia duszy i ciała. Poprzez kształtowanie duchowości, formacji, kształtowanie zasad patriotyczno-wychowawczych i obywatelskich w umiłowaniu naszej Ojczyzny Rzeczpospoli-

tej Polskiej oraz uprawianie sportu, rekreacji, przysposobienia obronnego czy turystyki i krajoznawstwa, ZTG „Sokół” w Polsce zrealizował swoje zaplanowane zadania programowe. Warto też zaznaczyć, że znacząca jest praca kulturalno-oświatowa. Sokoli organizowali biesiady kulturalne i poetyckie, majówki, Bale Sokoła, wieczornice patriotyczne. uroczyste obchodzone w 1998 r. Rok Adama Mickiewicza. W 2001 r. obchodzone uroczyste jubileusze: sokoła Ignacego Jana Paderewskiego, Prymasa Stefana Wyszyńskiego, którego sokoli jako księdza w czasie II wojny ukrywali w Kozłówce. Obchodzone też 180. rocznicę urodzin Cypriana Kamila Norwida. Głównym patronem sokolstwa polskiego od 15 października 1898 r. jest Tadeusz Kościuszko. W 2006 r. Związek zorganizował uroczystości 260. rocznicy urodzin Tadeusza Kościuszki. Uchwałą Rady ZTG „Sokół” w Polsce Rok 2003 był rokiem Hallerowskim w 130. rocznicę urodzin generała. Zorganizowano wiele innych imprez rocznicowych. W 2003 r. obchodzone 100. rocznicę urodzin sławnego śpiewaka Jana Kiepury, który był sokolem w Sosnowcu, a jego ojciec prezesem gniazda. W roku 2006 upamiętniono 350. rocznicę ślubów króla Jana Kazimierza w Katedrze Lwowskiej. Włączono się w organizację akcji „Żołnierskiej Pamięci”, przygotowanej przez Ministerstwo Obrony Narodowej. W 2003 r. obchodzone 60. rocznicę śmierci gen. Władysława Sikorskiego. W 2006 r. zorganizowano uroczystości „40 lat od milenijnych obchodów w 1966 r. 1000-lecia Chrztu Polski”. W 2003 r. sokoli jako potomkowie powstańców styczniowych zorganizowali 140. rocznicę Powstania Styczniowego 1863 r. Uczczono pamięć szczególnie dh Edmunda Calliera i innych przywódców tego powstania. Trzeba zaznaczyć, że po powstaniu dh Edmund Callier osiedlił się w Poznaniu, gdzie był znaczącą i sympatyczną postacią. Nosił swój mundur powstańca, na wzór którego tzw. „callierówki” nosili poznańscy sokoli. Każde gniazdo zorganizowało lub zaznaczyło w swej działalności w 2003 r. 25-lecie Pontyfikatu Ojca Świętego Jana Pawła II, który był sokolem i członkiem honorowym ZTG „Sokół” w Polsce. 2 kwietnia 2005 r. zmarł „Sokół Świata” papież Jan Paweł II, wszyscy sokoli głęboko przyjęli tę śmierć, umartwiając i modląc się za Jego Duszę. ZTG „Sokół” opracował i wysłał do Watykanu kondolencje oraz ważny dokument „Świadectwo Świętości”. W 2005 r. zorganizowano uroczystości 400-lecia bitwy pod Kircholmem, 150. rocznicę śmierci Adama Mickiewicza, 100-lecie literackiej nagrody Nobla Henryka Sienkiewicza, który tak pięknie pisał o potrzebie istnienia sokolstwa polskiego.

Gama uprawianych przez gniazda sokole różnorodnych dyscyplin sportowych jest wielka. W ZTG „Sokół” w Polsce w 2007 r. uprawiane są aż 32 dyscypliny sportowe, zorganizowane w sekcjach: gimnastyka wolna, masowa i artystyczna, fitness, piłka koszykowa, piłka siatkowa, rowerowo-kolarska, L.A. – biegowa, tenis, tenisa stołowego, piłki nożnej, brydżowa, unihokeja, rzutu podkową, łucznictwa, gier zręcznościowych, turystyczno-krajoznawcza, aerobiku, motorowa, strzelecka, rugby, karate i samoobrony, akrobatyki sportowej, Sokolich Drużyn Połowych i Przysposobienia Wojskowego, wspinaczki, biegów na orientację, taneczno-teatralna, radiopelengacja sportowa i krótkofa-

lowcy, break-dance, ringo, gier świetlicowych, kulturystyki i trójboju siłowego, bilarda i pływaką. Gniazda sokole prowadzą na skalę powszechną i masową zajęcia szkoleniowe dzieci i młodzieży na niwie sportowej, rekreacyjnej i krajoznawczej.

ZTG „Sokół” Bydgoszcz-Fordon nawiązał w 1994 r. współpracę z „Sokołem” w Czechach, gdzie też w Pradze istnieje Federacja Światowa Sokolstwa. Czescy sokoli są bardzo otwarci na współpracę z sokolstwem polskim. Po 1997 r. nastąpiła wzmożona współpraca organizacyjno-sportowa pomiędzy ZTG „Sokół” w Polsce a Czeskim Związkiem Sokolstwa (ČOS). Rozpoczęły się wspólne przygotowania do zlotów sokolich. ZTG „Sokół” w Polsce spełnił warunki i został w dniu 3 lipca 1998 r. przyjęty do Światowego Związku Sokolstwa, którego najwyższą władzą jest Rada. Związek Światowy liczy 300 tysięcy członków. Reprezentanci Sokolstwa Polskiego w tej Radzie, to – od 1998 r. Andrzej Bogucki i od 2000 r. Hanna Rogowska. W latach 1999-2003 zarząd ZTG „Sokół” w Polsce stanowili: Andrzej Bogucki (Bydgoszcz) – Prezes, Zbigniew Okorski (Warszawa) – I Wiceprezes, Henryk Łada (Inowrocław) – II Wiceprezes, Sekretarz Generalny – Hanna Rogowska (Bydgoszcz-Fordon), Wojciech Skalski (Bydgoszcz-Szwederowo) – Skarbnik, członkowie: Czesław Bernat (Poznań), Artur Blum (Kraków), Stanisław Staszewski (Zakopane), Ryszard Gostomczyk (Bydgoszcz-Szwederowo), Elżbieta Rydzkowska (Gdańsk), Mirosław Jabłoński (Bydgoszcz), Remigiusz Czaczyk (Gniezno), Marian Janicki (Bukownica), Tadeusz Konieczka (Inowrocław-Mątwy), Andrzej Sikorski (Łódź), Kazimierz Głowacki (Zgierz), Dariusz Zając (Kraków), Antoni Łopata (Kraków), Wacław Baczyński (Częstochowa), Andrzej Brętkowski (Środa Wielkopolska), Naczelnik – p.o. Jerzy Boniecki (Bydgoszcz-Fordon), zastępca – Józef Wójtowicz (Mielec), członek – Grzegorz Mierzyński (Bukowiec Górny), ks. Edmund Sikorski (Bydgoszcz) – kapelan. W dniach 2-4 czerwca 2000 r. w Bydgoszczy odbył się IX. Zlot Sokolstwa Polskiego – Bydgoszcz 2000. W zlocie ćwiczyło układy gimnastyczne 2000 sokołów. Razem w zlocie uczestniczyło 2300 sokołów. Na Zlot do Bydgoszczy przybyły delegacje sokolstwa z USA, Czech, Słowacji, Litwy, Słowenii, Ukrainy, Austrii, Anglii, Szkocji. Komendantem IX. Zlotu był Andrzej Bogucki. 250-osobowa reprezentacja Sokołów z Bydgoszczy uczestniczyła w dniach 28 czerwca – 4 lipca 2000 r. w XIII. Wszechsokolskim Zlocie w Pradze, gdzie razem gimnastykowało ok. 25000 sokołów. Główne imprezy, to zorganizowany w 2003 r. „Zlot Sokolstwa Kujawsko-Pomorskiego” w Brodnicy i w Bydgoszczy-Fordonie z udziałem 1200 sokołów, w 2006 r. X. Zlot Sokolstwa Polskiego-Bydgoszcz 2006 z udziałem 800 sokołów. Udział wzięło przeszło 100 sokołów z ZTG „Sokół” w XIV. Wszechsokolskim Zlocie w Pradze. Zorganizowano „Międzynarodowe Mistrzostwa Polski Związku Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce w tenisie stołowym w 2003 i 2005 r. w Gniewkowie, w 2004 r. w Częstochowie, w 2006 r. w Brwinowie, a w 2007 r. planowane są w Zgierzu w 100-lecie tego gniazda.

W Polsce Związek Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w 2000 r. zrzeszał ok. 10 tysięcy członków zorganizowanych w 86 gniazdach – TG „Sokół”. Związek Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce jest federacją Towarzystw Gimnastycznych „Sokół”, które są samodzielnymi gniazdami pod względem prawnym, mają swoją osobowość prawną, posiadają swoje statuty. ZTG „Sokół” w Polsce organizacyjnie podzielony jest na 10 Dzielnic. Działają 44 Towarzystwa Gimnastyczne „Sokół” – Gniazda Sokole jako jednostki terenowe z oddzielną rejestracją prawną i prowadzącą swoją oddzielną działalność merytoryczną i finansową. Stan na dzień 10 lutego 2007 r., obejmuje ilościowy wykaz Dzielnic, gniazd i członków ZTG „Sokół” w Polsce na dzień 10 lutego 2007 r. Stan liczbowy wynosi razem 7871 pełnoletnich druhów, druhen i sokolat do lat 18. Z ZTG „Sokół” w Polsce organizacyjnie są związane gniazda sokolstwa polskiego na Litwie, w Austrii i Białorusi. ZTG „Sokół” w Polsce jest członkiem Światowego Związku Sokolstwa, ale także współpracował z sokolstwem w innych państwach, nie należącym do tego Związku, m.in. z PFA-USA i in. Związek jest kontynuatorem działalności założonego 7 lutego 1867 r. we Lwowie Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, a po uzyskaniu niepodległości przez Polskę – Związku Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce.

Ustroje totalitarne nie akceptowały sokolej organizacji demokratycznej. W roku 1989 dzięki demokratycznym przemianom społecznym w Polsce Sokolstwo ożywiło swoją działalność. Wypracowano nowe formy działania. Związek Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce postawił na wychowanie i rozwój sportu powszechnego wśród dzieci i młodzieży. Szczególnie dotyczy to uprawiania masowej i zdrowotnej gimnastyki. Przede wszystkim mamy na celu nauczenie nawyku gimnastykowania wśród całego społeczeństwa polskiego. Zaczynamy od młodzieży, ponieważ 75% członków „Sokoła” w Polsce stanowi młodzież. Program sokolstwa obejmuje organizację masowych zlotów sokolich, dzielnicowych oraz powszechnych. Dlatego My, Sokoli Polscy, uważamy, że wychowanie jest skuteczniejsze tam, gdzie istnieje przedłużone oddziaływanie wychowawcze. Trudno „naprawić” człowieka, jeśli on sam tego nie chce. „Sokół” daje propozycję młodym ludziom. W naszej organizacji mają oni szansę rozwoju swojej osobowości, samorządności i demokracji. Sokolstwo Polskie nawiązuje ściśle do swoich korzeni i swego dorobku. „Sokół” dzisiaj jest organizacją otwartą na jednoczenie się ludzi. Popieramy idee służące zjednoczeniu Europy. Ta najstarsza polska organizacja sportowa jest dzisiaj nowoczesną organizacją młodzieżową. Jako jedna z nielicznych organizacji sportowych swoją pracę opiera całkowicie na honorowej działalności członków. Związek nie posiada ani jednego etatu administracyjnego. W latach 2003-2007 zarząd ZTG „Sokół” w Polsce stanowili: Andrzej Bogucki (Bydgoszcz-Fordon) – prezes, Zbigniew Okorski (Warszawa) – I wiceprezes, Robert Szamałek (Bydgoszcz) – II wiceprezes, Hanna Rogowska (Bydgoszcz-Fordon) – sekretarz generalny, Wojciech Skalski (Bydgoszcz) – skarbnik, Jerzy Boniecki (Bydgoszcz-Fordon) naczelnik wyszkolenia sportowego, członkowie: Jan Członko-

wski (Brwinów), Czesław Bernat (Poznań), Robert Ratajczak (Bydgoszcz), Ryszard Gostomczyk (Bydgoszcz), Jan Ambroży (Bukownica), Dariusz Lepiarczyk (Kraków), Kazimierz Głowacki (Zgierz), Elżbieta Rydzkowska (Gdańsk), Franciszek Świerczyński (Bydgoszcz). Kapelanem ZTG „Sokół” w Polsce jest ks. prał. Edmund Sikorski (Bydgoszcz-Fordon).

W dniach 7-11 lutego 2007 r. odbyły się Centralne Obchody 140-lecia Sokolstwa Polskiego. 7 lutego 2007 r. w Bydgoszczy-Fordonie w Gimnazjum 3 im. gen. Józefa Hallera, odbyło się uroczyste posiedzenie Przewodnictwa ZTG „Sokół” w Polsce w 140. rocznicę założenia Sokolstwa Polskiego we Lwowie. W uroczystościach uczestniczyło 7 pocztów sztandarowych: TG „Sokół” – Poznań, Bydgoszcz II, Bukownica, Zgierz, Brwinów, Bukowiec Górny, Czerwonak-Koziegłowy (dawny Nottingham).

W sobotę 10 lutego 2007 r. w Poznaniu, w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 4 im. ks. Józefa Tischnera, os. Czecha 59 zorganizowano Zjazd Rady Sprawozdawczo-Wyborczej za okres od 29 marca 2003 r. do 10 lutego 2007 r., który otworzył dh Czesław Bernat – prezes TG „Sokół” Poznań-Rataje. W szkole otwarto wystawę pt. „Sokół Wielkopolski”. W Sali Herbowej Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu, al. Niepodległości 16/18 odbyła się uroczysta Sesja poświęcona 140-leciu Sokolstwa Polskiego, uświetniona występem Chóru Nauczycieli im. Ignacego Paderewskiego. Sesję prowadził dh Przemysław Sytek. Referat pt. „140-lecie Sokolstwa Polskiego w latach 1867-2007” wygłosił dh Andrzej Bogucki. Na uroczystą sesję przybyli sokoli z całej Polski, goście, posłowie, przedstawiciele władz państwowych, samorządowych, duchowieństwa, organizacji i stowarzyszeń, którzy złożyli życzenia i gratulacje. Odczytano nadesłane specjalne adresy od: Dh Ks. Józefa Kardynała Glempa Prymasa Polski – Członka Honorowego ZTG „Sokół” w Polsce, Prezesa Rady Ministrów Jarosława Kaczyńskiego, Pawła Kwaśniaka z Kancelarii Sejmu, Dyrektora Generalnego w imieniu Marszałka Sejmu RP Marka Jurka, Bogdana Borusewicza – Marszałka Senatu RP, Marka Woźniaka – Marszałka Województwa Wielkopolskiego, Tadeusza Dziuby – Wojewody Wielkopolskiego, Ryszarda Grobelnego – Prezydenta Miasta Poznania, Jana Grabkowskiego – Starosty Poznańskiego, ks. inf. Antoniego Wierzbńskiego, dh Franciszka Mardudy z Zakopanego, najstarszego czynnego liczącego 98 lat sokoła w Polsce, dh Jarosława Bernarda – prezydenta Światowego Związku Sokolstwa i Związku Sokolstwa w Czechach (ČOS), Michała Sienkiewicza – prezesa polskiego TG „Sokół” na Litwie, Stefana Barłóg – prezesa Towarzystwa Pamięci Powstania Wielkopolskiego, Towarzystwa Pamięci gen. Józefa Hallera i Hallerczyków, Związku Oficerów Rezerwy im. Józefa Piłsudskiego, Jarosława Rura – komendanta Chorągwi Wielkopolskiej ZHP, Mariusza Wiśniewskiego – Radnego Miasta Poznania.

Zjazd Rady Sprawozdawczo-Wyborczej Związku Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce, którego przewodniczącym był Andrzej Bogucki, dokonał sprawozdania i oceny merytorycznej i finansowej za okres od 29 marca 2003 r. do 10 lutego 2007 r., oraz wybrał nowe władze. W okresie sprawozdawczym

ZTG „Sokół” w Polsce z siedzibą ogólnopolską w Bydgoszczy, prowadził aktywną i wzorową sokolską pracę wychowawczo-patriotyczną, sportowo-rekreacyjną i turystyczno-krajoznawczą. Towarzystwa Gimnastyczne „Sokół”, nazywane Gniazdami Sokolimi, przy koordynacji Związku, organizowały zloty, zawody i turnieje dla młodzieży sokolej i szkolnej w miastach, osiedlach i wsiach. ZTG „Sokół” organizacyjnie podzielony jest na 10 Dzielnic i 44 Towarzystwa Gimnastyczne „Sokół” jako jednostki terenowe. Liczba członków wynosi razem 7871 pełnoletnich druhen, druhów i sokołat. W ZTG „Sokół” w Polsce uprawiane są 32 dyscypliny sportowe. Rada podjęła uchwały i jednomyślnie udzieliła ustępującemu zarządowi absolutorium.

Następnie dh Jerzy Boniecki przedstawił uroczystą Laudację i wniosek, a Rada Związku Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce nadała dotychczasowemu prezesowi w latach 1999-2007 dh Andrzejowi Boguckiemu, godność Prezesa Honorowego Związku Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce: „(...) za wzorowe kierowanie i zarządzanie Związkiem Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce, oraz wieloletnie oddanie się sprawie sokolej, wierność idei sokolej oraz pracy społecznej i zasługi dla kultury narodowej oraz Niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej”.

Wybrano nowe władze ZTG „Sokół” w Polsce na lata 2007-2011.

Zarząd: Antoni Belina Brzozowski – prezes (Warszawa), Zbigniew Okorski – I wiceprezes (Warszawa), Jerzy Boniecki – II wiceprezes (Bydgoszcz-Fordon), Jerzy Kulesza – sekretarz generalny (Warszawa), Wiesław Jerz – skarbnik (Warszawa), Jan Członkowski – naczelnik wyszkolenia sportowego (Brwinów), członkowie: Przemysław Sytek (Czerwonak-Koziegłowy), Czesław Bernat (Poznań-Rataje), Stanisław Rabiasz (Kraków), Tomasz Stańko (Lublin), Eugeniusz Szpakowski (Zgierz), Ilona Grońska (Kraków), Jan Ambroży (Bukownica), Stanisław Marduła (Zakopane), Wacław Baczyński (Częstochowa).

Komisja Rewizyjna: Piotr Mazur – przewodniczący (Lublin), Antoni Kupcewicz – wiceprzewodniczący (Bydgoszcz IV), Andrzej Missalla – sekretarz (Bukownica). Sąd Honorowy: Robert Szamałek – przewodniczący (Bydgoszcz I), Robert Ratajczak – wiceprzewodniczący (Bydgoszcz I), Barbara Jastrzębska-Rutkowska – sekretarz (Bydgoszcz II-Fordon), Regina Więch – członek (Brwinów), Antoni Marcinek – członek (Bukowiec Górny).

Rada powołała Kapitułę „Zaszczytnej Odznaki Sokolej” w składzie: Antoni Belina Brzozowski, Zbigniew Okorski, Jerzy Boniecki, Jerzy Kulesza, Wiesław Jerz, Jan Członkowski, z możliwością dokooptowania zasłużonych działaczy sokolich. Rada wybrała delegatów ZTG „Sokół” w Polsce do Światowego Związku Sokolstwa w składzie: Antoni Belina Brzozowski, Zbigniew Okorski, Jerzy Boniecki.

Po wyborze nowego prezesa nastąpiło przekazanie władzy i sztandaru przez Andrzeja Boguckiego, który przyjął przysięgę od Antoniego Beliny Brzozowskiego, w obecności 57 obecnych członków Rady i sokolich pocztów sztandarowych, że dotrzyma on wierności idei sokolej, oddania honorowego w zarządzaniu i pracy organizacyjnej oraz kierowaniu Związkiem i Sokolstwem

Polskim jako Zakonem Rycerskim oraz, że sztandar sokoli przekaże po odebraniu przysięgi od następnego wybranego prezesa. Przysięgę Antoni Belina Brzozowski zakończył słowami „Tak mi dopomóż Panie Boże Wszechmogący w Trójcy Jedyny i Wszyscy Święci...”. Dh Andrzej Bogucki wręczył dh Antoniemu Belinie Brzozowskiemu sztandar Gniazda Poznańskiego.

Podjęto uchwałę organizacyjną: „Powstałe w 1867 roku Sokolstwo Polskie w Lwowie, poprzez swoją 140-letnią tradycję pracy organicznej, sportowej, niepodległościowej i patriotyczno-wychowawczej będzie realizować swoje dalsze cele w oparciu o Związek Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce. Sokolstwo Polskie jest Zakonem Rycerskim od samego początku założenia. Główne idee zostały zaprezentowane na V. Zlocie Sokolstwa Polskiego w Krakowie w 1910 r. Jako organizacja, otwarta na przyjaźń i współpracę między narodami, będzie realizowała program i promowanie kultury narodowej i tożsamości narodowej. ZTG „Sokół” jest organizacją demokratyczną nawiązującą do idei oraz dorobku sokolich pokoleń. ZTG „Sokół” w Polsce będzie prowadził pracę szkoleniowo-sportową, edukacyjną, wydawniczą i kulturotwórczą, wychowawczą i obronną wśród młodzieży polskiej. Sokolstwo polskie będzie czcić rocznice narodowe, organizować zloty i zawody sportowe, ZTG „Sokół” w Polsce nie był i nie będzie związany z żadnym stronnictwem i partią polityczną. Głównymi, najbliższymi imprezami sokolimi będą w 2007 r. obchody 140-lecia sokolstwa polskiego zorganizowane przez Gniazda Sokole. W Kozłowce zorganizowana będzie okolicznościowa sokoła wystawa. Ponadto rok 2007 będzie poświęcony zasłużonemu sokołowi dh Adamowi Asnykowi (1838-1897) w 110-lecie Jego śmierci, autorowi pięknego wiersza „Do lotu Bracia Sokoly”. Sokolstwo Polskie w swej pracy ideowej będzie prowadziło pracę wychowawczą ku pamięci sokołego generała Józefa Hallera i patrona sokolstwa polskiego Tadeusza Kościuszki. W pracy ideowej Gniazda Sokole będą pracować w oparciu o tradycyjne dokumenty. W 2007 r. odbędą się obchody 100-lecia TG „Sokół” w Zgierzu, 80-lecia w Brwinowie i 115. rocznica założenia gniazda w Stryju. W Zgierzu zostaną zorganizowane VII. Międzynarodowe Mistrzostwa Polski Związku Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce w Tenisie Stołowym, a w Bukówcu Górnym i Bukownicy ogólnopolski Bieg Sokoła. Wiodącą dyscypliną rekreacyjno-sportową jest masowa gimnastyka, toteż zostaną rozpoczęte przygotowania do XI. Zlotu Sokolstwa Polskiego w 2012 r. i udziału sokolstwa polskiego w XV. Wszechsokolskim Zlocie w 2012 r. w Pradze. W sprawach technicznych nastąpi dalsze doskonalenie przekazu informacji sokolich, Związku i Gniazd poprzez stosowanie nowoczesnych przekazywników elektronicznych i informatycznych oraz dokumentowanie działalności. W 2007 roku zostanie zorganizowany Zjazd Programowy Rady ZTG „Sokół” dla szczegółowego opracowania kierunków i zadań sokolstwa na lata 2007-2011”.

Po uroczystościach nastąpił przemarsz sokolstwa ze sztandarami wraz z przedstawicielem Prezydenta Poznania na wiec przed pomnik patrona Sokolstwa Polskiego Tadeusza Kościuszki oraz pomniki: Adama Mickiewicza, Poznańskiego Czerwca 1956 r., Ofiar Katynia. Przed pomnikami deklamowano wier-

sze, wygłoszono mowy patriotyczne, śpiewano pieśni narodowe, zapalono znicze i złożono kwiaty.

W dniach 10-11 lutego 2007 r. w ZSO nr 4 w Poznaniu sokoli wielkopolscy zorganizowali I Ogólnopolskie Otwarte Mistrzostwa ZTG „Sokół” w Polsce w Piłce Siatkowej, w których zwyciężyli sokoli: I miejsce – TG „Sokół” Brwinów, II miejsce – UKS „Rataje”, III miejsce – TG „Sokół” Czerwonak-Koziegłowy, IV miejsce – TG „Sokół” Poznań-Rataje. Po zakończeniu mistrzostw odbyło się zwiedzanie zabytków Poznania, w tym m.in. Katedry, Wzgórza św. Wojciecha, Starego Rynku.

Na zakończenie uroczystości sokoli z pocztami sztandarowymi uczestniczyli w Mszy św. w Kościele Zbawiciela, która była odprawiona w intencji Ojczyzny i Sokolstwa Polskiego. Sokoli modlili się za wszystkich sokołów poległych, pomordowanych i zmarłych w 140-lecie organizacji. Organizatorem Centralnych Obchodów 140-lecia Sokolstwa Polskiego było TG „Sokół” Poznań-Rataje.

Bibliografia

- 125 lat Sokolstwa Polskiego 1867-1992*, Warszawa-Inowrocław 1992
- 130 lat Sokolstwa Polskiego. Międzynarodowa Konferencja Naukowa Kraków – Lwów 21.06.-30.06.1997 r.*, red. Andrzej Łopata, Kraków 1997
- Bogucki A., *130-lecie Sokolstwa Polskiego 1867-1997 – Przyczynek do dziejów za lata 1939-1997*, Bydgoszcz 1998
- Bogucki A., *Działalność patriotyczno-obronna ZTG „Sokół” w Polsce (tradycja i współczesność)*, [w:] *Vademecum Przynależności Wojskowej* (4), pod red. ppłk. dr. Mirosława Kalińskiego, Warszawa 2001, s. 10-15
- Bogucki A., *Prezydent RP Ryszard Kaczorowski wśród bydgoskich sokołów*, [w:] *Z dziejów Polski i Emigracji (1939-1989). Księga dedykowana byłemu Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej Ryszardowi Kaczorowskiemu*, pod red. Marka Szczerbińskiego i Tadeusza Wolszy, Gorzów Wlkp. 2003, s. 543-544
- Bogucki A., *Rola obozów wojskowo-sportowych organizowanych przez TG „Sokół” w kształtowaniu umiejętności obronnych młodzieży*, [w:] *Vademecum Przynależności Wojskowej* (5), pod red. ppłk. dr. Mirosława Kalińskiego, Warszawa 2002, s. 201-206
- Bogucki A., *Sokoli na Pomorzu Nadwiślańskim w latach 1939-1988*, Bydgoszcz 1996
- Bogucki A., *Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” na Pomorzu 1893-1939*, Bydgoszcz-Fordon 1997, ss. 432 [Tam też obszerna bibliografia dotycząca całego Sokolstwa Polskiego, wykaz źródeł, druk dokumentów i wykazy władz]
- Bogucki A., *Współpraca ZTG „Sokół” w Polsce z Sokolstwem Polonijnym*, [w:] *Ze studiów nad polskim dziedzictwem w świecie*, pod red. L. Nowaka i M. Szczerbińskiego, Gorzów Wlkp. 2002, s. 257-265
- Bogucki A., *Związek Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce 1989-1993*, Bydgoszcz-Fordon 1993

Bogucki A., *Związek Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce w latach 1993-1997*, Bydgoszcz 1997

Bogucki A., (red.), *Związek Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce 2002-2004*, Bydgoszcz 2004, ss. 139, foto ss. XVII

Bogucki A., *Związek Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce 1997-2002*, Bydgoszcz 2005

Bogucki A. *Związek Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Trzeciej Rzeczypospolitej*, [w:], *Nad Bałtykiem – w kręgu polityki, gospodarki problemów narodowościowych i społecznych w XIX i XX wieku*, Toruń 2005, s. 1114-1120

Bogucki Andrzej, *Z dziejów sokolstwa polskiego 1867-2005*, [w:] *Wojsko w Społeczeństwie, Informator Departamentu Wychowania i Promocji Obronności MON*, Warszawa 2006, s. 96-103

Bogucki A., *Raport Sprawozdawczy Związku Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce 29.03.2003-10.02.2007*, Bydgoszcz 2007

Czotem Ojczyźnie, Szponem Wrogowi. Historia Sokolstwa Polskiego 1867-1939. Wystawa Muzeum Niepodległości i Muzeum Sportu i Turystyki, Warszawa 1998

Księga Pamiątkowa ku uczczeniu dwudziestej piątej rocznicy założenia Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” we Lwowie, Lwów 1892, ss. 260 (Dotyczy całego sokolstwa polskiego, wykaz wszystkich gniazd sokolich)

Lepiarczyk A., Grońska I., *„Sokół” w Małopolsce w latach 1989-2005*, Kraków 2005, ss. 100

Okorski Z., *Związek Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce – w pracy na rzecz obronności*, [w:] *Zadania i rola stowarzyszeń młodzieżowych w promowaniu sił zbrojnych i obronności państwa*, Warszawa 2002, s. 99-101

Okorscy A. i Z., *Sokolstwo Polskie w służbie Ojczyźnie*, [w:] *Czotem Ojczyźnie, Szponem Wrogowi. Historia Sokolstwa Polskiego 1867-1939*. Wystawa Muzeum Niepodległości i Muzeum Sportu i Turystyki, Warszawa 1998

Pamiętnik V. Zlotu Sokolstwa Polskiego w Krakowie w dn. 14-16 lipca 1910, Lwów 1911, ss. 139

Pamiętnik IX. Zlotu Sokolstwa Polskiego Bydgoszcz 2000 w dniach 2-4.VI.2000 r. oraz udział Sokolstwa Polskiego w XIII. Wszechsokolskim Zlocie w Pradze w dn. 28.VI.-4.VII.2000 r., Bydgoszcz 2000

Pienkos D. E., *One hundred years young: A history of the Polish Falcons of America, 1887-1987*, Columbia University, New York 1987, ss. 348

Pokłosie Pamiątkowe 125-Lecia Sokolstwa Polskiego, Wydanie specjalne 1992

Program IV Zlotu Sokolstwa Polskiego we Lwowie w 1903 r.

Program V Zlotu Sokolstwa Polskiego w Krakowie w 1910 r.

Program Zlotu Sokolstwa Polskiego z okazji 60-lecia Sokola – Macierzy we Lwowie 1927 r.

Program Zlotu Sokolstwa Polskiego w 1933 r. dla uczczenia 250-letniej rocznicy zwycięstwa Jana III Sobieskiego pod Wiedniem

Raport Związku Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce za lata 1989-1991, Warszawa-Bydgoszcz 1991

Raport Sprawozdawczy Związku Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce 29.03.2003-10.02.2007 (oprac. A. Bogucki), Bydgoszcz 2007 r.

Ryfowa A., *Działalność Sokoła polskiego w zaborze pruskim i wśród wychodźstwa w Niemczech (1884-1914)*, Warszawa – Poznań 1976

Sienkiewicz M., *Odrodzenie Sokolstwa Polskiego na Litwie*, [w:] *Ze studiów nad polskim dziedzictwem w świecie*, pod red. L. Nowaka i M. Szczerbińskiego, Gorzów Wlkp. 2002, s. 252-256

Snopko J., *Polskie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Galicji 1867-1914*, Białystok 1997

Szczerbiński M., *Zarys działalności Sokolstwa Polskiego na obczyźnie w latach 1887-1918*, AWF Katowice 1982

Szuro S., *TG „Sokół” w Małopolsce – zarys dziejów*, Kraków 1999

Światowy Zjazd Związków Sokolów Polskich – Poznań 9 października 2001, Warszawa-Bydgoszcz, 1991, ss. 25, oprac. A. Bogucki

Terech M., *Zarys dziejów Sokolstwa Polskiego*, Warszawa 1932

Witwicki T., *Zasady i czyny, Złot Sokolstwa Polskiego we Lwowie 1903*, Lwów 1904

Wrzosek M., *Związek Sokolów Polskich w Ameryce (1887-1920). Militarne przygotowania i udział w zbrojnej walce o niepodległość Polski*, Toruń 2004, ss. 394

Zarys dziejów Sokolstwa Polskiego w latach 1867-1997, praca pod red. Eligiusza Małolepszego i Zdzisława Pawluczuka, Częstochowa 2001

Z dziejów Towarzystw Gimnastycznych „Sokół”, praca zbiorowa pod red. Z. Pawluczuka, Gdańsk 1996

Z kart historii polskiego „Sokoła”, materiały posesyjne z I Zlotu Odrodzonego Sokolstwa Polskiego (Kraków, 28.08.-3.09.1994 r.), red. A. Łopata, Kraków 1995.

PISMA SOKOLE

SOKÓŁ – kwartalnik ZTG „Sokół” w Polsce. Ukazywał się regularnie w latach 1990-1995

SOKÓŁ POMORSKI – kwartalnik Dzielnicy Pomorskiej ZTG „Sokół” w Polsce, zał. w 1932 r., wznowiony ukazywał się regularnie w latach 1993-2003. Publikował artykuły dotyczące sokolstwa w kraju i świecie. Od 1999 r. oficjalny organ ZTG „Sokół” w Polsce.

ZŁOTY SOKOLSTWA POLSKIEGO

- I. 5-6.06.1892 r. Lwów
- II. 14-15.07.1894 r. Lwów
- III. 28-29.06.1896 r. Kraków
- IV. 27-29.06.1903 r. Lwów
- V. 14-16.07.1910 r. Kraków
- VI. 8-10.07.1921 r. Warszawa
- VII. 28.06.-1.07.1929 r. Poznań
- VIII. 26-29.06.1937 r. Katowice
- IX. 2-4.06.2000 r. Bydgoszcz
- X. 2-3.06.2006 r. Bydgoszcz

Liczba gniazd sokolich prawnie zarejestrowanych i członków Związku Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce w latach 1989-2007

Stan na dzień	Liczba gniazd sokolich ZTG „Sokół” w Polsce	Liczba członków
18.11.1989	5	429
01.10.1991	18	1045
24.04.1993	34	3167
11.01.1997	44	4216
20.03.1999	59	4776
03.06.2000	86	(w tym gniazda szkolne) 10071
29.03.2003	36	5398
10.02.2007	44	7877